

Tack för er hemställan den 23 mars 2020. Regeringen är mycket väl medveten om de stora insatser som just nu görs i kommuner och regioner med anledning av virussjukdomen covid 19. Era medlemmar och deras anställda förtjänar allas vår respekt och tacksamhet för det arbete som nu utförs.

Regeringens uppdrag är att tillsammans med de statliga myndigheterna ta nödvändiga initiativ för att minska smittspridningen, skydda riskgrupper samt därutöver hantera de nationella konsekvenserna av pandemin. Hittills har det inneburit ett fokus på insatser för att förmå människor att hålla avstånd till varandra, öka vårdens och omsorgens förmåga att möta smittade och sjuka samt för att värna svenska företag och jobb.

Vad gäller insatser särskilt riktade mot kommuner och regioner har dessa framförallt handlat om att bygga kompletterande nationella strukturer för inköp och distribution av skyddsutrustning och annan medicinteknisk utrustning samt om ekonomiskt stöd. Det ekonomiska stödet har dels lämnats generellt med 15 miljarder kronor, dels som ett förordningsstyrt, sökbart, stöd. Inom förordningens tillämpningsområde tar staten alla extraordinära kostnader kopplade till coronaviruset. Brist på pengar kommer inte vara ett hinder för att begränsa smittspridningen eller vårda sjuka.

Jag vill även med anledning av den aktuella hemställan nämna några ytterligare insatser.

- Uppdrag den 12 mars 2020 till Socialstyrelsen att ta fram, sammanställa och sprida information till personal inom socialtjänstens verksamhetsområden. Uppdraget har bland annat inneburit att myndigheten tagit fram webbutbildningar i hur man arbetar för att motverka smittspridning och hur skyddsutrustning ska

användas. Den 23 april hade 107 400 personer gått webbutbildningarna.

- Beslut den 30 mars 2020 om en förordning om tillfälligt förbud mot besök på äldreboenden.
- Uppdrag den 16 april 2020 till Inspektionen för vård och omsorg att, utifrån ett helhetsperspektiv, särskilt analysera vad covid-19 innebär för kvaliteten och säkerheten inom vård och omsorg.
- Beslut den 1 april om 100 mnkr till ideella organisationer som arbetar med barn och unga i utsatta situationer samt med våldsutsatta kvinnor, barn och hbtq-personer och mot våld i nära relationer.

Socialtjänstens möjligheter att prioritera

I den aktuella hemställan tar ni upp ett flertal önskemål om lagändringar som rör framförallt socialtjänstlagen (2001:453) och lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade. Ni skriver bland annat att socialtjänsten måste ges samma möjlighet som hälso- och sjukvården att prioritera insatser till de som är i störst behov av hjälp.

Regeringen ser att den snabba smittspridningen och de samhällsliga åtgärder som har vidtagits för att minska smittspridningen kan innebära risker för försämrad kvalitet i de kommunala verksamheterna. Det gäller särskilt där man saknar stora delar av sin personal. Det innebär också att verksamheter och huvudmän kan tvingas göra svåra prioriteringar för att totalt sett minimera dessa risker. Dessa prioriteringar kommer att få vila på professionella bedömningar.

I nuläget bedömer jag dock inte att det är lämpligt med genomgripande förändringar av lagstiftningen inom socialtjänstens område. Socialtjänstlagens ramlagskaraktär innebär att kommunerna har stor frihet att utforma verksamheten och biståndet utifrån skiftande lokala förutsättningar och behov. Av förarbetena till lagstiftningen framgår att vad som är skälig levnadsnivå inte heller kan fastställas en gång för alla utan måste bedömas med utgångspunkt i den tid och de förhållanden under vilka den hjälpbehövande lever. Skälig levnadsnivå handlar inte bara om nivå utan också om vilken form av insats, vård och behandling, andra stödformer eller ekonomiskt bistånd som är aktuell. Därför måste socialnämnden väga in olika omständigheter, till exempel hur lämplig den önskade insatsen är, vad

den önskade insatsen kostar i jämförelse med andra insatser samt den enskildes önskemål. Av förarbetena framgår även att det inte kan finnas en obegränsad frihet för den enskilde att välja sociala tjänster oberoende av kostnad.

Eftersom biståndsbedömningen enligt socialtjänstlagen görs utifrån en bedömning av ett individuellt behov av stöd och hjälp och för att tillförsäkra den enskilde en skälig levnadsnivå är det mycket svårt att införa en prioriteringsbestämmelse i socialtjänstlagen motsvarande den som finns i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30). Det skulle förutsätta ett omfattande utredningsarbete.

Socialtjänsten möjligheter att ändra gynnande beslut

I förvaltningslagen (2017:900) regleras under vilka förutsättningar som en myndighet har möjlighet att ändra ett gynnande beslut. Dessa bestämmelser gäller även inom socialtjänstens område. Jag anser inte att det är lämpligt att därutöver införa en särskild bestämmelse i lagstiftningen på socialtjänstens område.

Lättnader i vistelsekommuners ansvar

En annan fråga i hemställen gäller kommuners möjlighet att begära verkställighet av beslut om exempelvis hemtjänst i en annan kommun än den enskildes hemkommun, där den enskilde vistas tillfälligt.

Med hänsyn till utbrottet av covid-19 har Folkhälsomyndigheten tagit fram rekommendationer och allmänna råd. Av dessa framgår bland annat att man som enskild ska avstå från icke nödvändiga resor för att inte bidra till smittspridning och inte heller i onödan belasta andra regioners hälso- och sjukvård. Samma resonemang bör gälla även hemtjänsten. Har man hemtjänst bör man således avstå från att tillfälligt resa till andra kommuner.

Regeringen anser således inte att det mest ändamålsenliga sättet att hantera situationen är genom lagändring. Istället kan situationen, som vi nu befinner oss i, med fördel hanteras genom dialog mellan kommunerna, för att begränsa begäran om verkställighet och därmed belastningen på vistelsekommunerna.

Undantag från behörighetsregleringen samt möjligheten till förlängd utredningstid inom den sociala barn- och ungdomsvården.

Motiven bakom behörighetsregleringen inom den sociala barn- och ungdomsvården är precis som ni skriver att myndighetsutövningen är mycket viktig och grannlaga. För att inte försätta verksamheterna i en omöjlig situation utan just kunna använda personal som anstälts före att regleringen trädde i kraft infördes dock övergångsbestämmelser. Den 1 juli 2019 förlängde regeringen dessa övergångsbestämmelser till den 30 juni 2022.

Vad gäller möjligheten till förlängd utredningstid anges i socialtjänstlagen endast att det ska finnas särskilda skäl. Vad som utgör särskilda skäl får prövas från fall till fall och bestäms ytterst av domstol. I avsaknad av domstolspraxis är det inte lämpligt att genomföra lagändringar.

Fortsatt dialog

När det gäller övriga frågor i hemställen behöver vi ha fortsatt dialog med er, och därutöver gör regeringen de bedömningar som behövs utifrån den fortsatta händelseutvecklingen.

Lena Hallengren

Socialminister